

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ У ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі національно-духовного відродження України все більшої гостроти набуває проблема формування у школярів патріотизму у взаємодії сім'ї і школи. Причиною багатьох кризових явищ притаманних українському соціуму є криза патріотичної свідомості молоді, яка потребує нагального вирішення. Успішне виховання патріотичних якостей у дітей неможливе без участі сім'ї як у вихованні власних дітей, так і в демократичних процесах, які відбуваються в Україні.

Виховання патріота і громадянина є одним з провідних завдань національної освіти, що знайшло своє підтвердження у розпорядженнях Кабінету Міністрів за 2010 р. “Деякі питання військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів”, “Деякі питання організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах у зв'язку з впровадженням 11-річного терміну навчання”, Державній національній програмі “Освіта” („Україна XXI століття”), “Концепції громадянського виховання особистості”, “Концепції патріотичного виховання”.

Патріотизм характеризує рівень розвитку нації, процеси державотворення. Водночас патріотизм характеризують етнічна приналежність та прив'язаність індивіда до рідної домівки, землі. Традиційно патріотичне виховання забезпечувалось родинним вихованням, національною культурою, традиціями, звичаями, соціальними інститутами, законами тощо.

Кризу у вихованні патріотизму молодших підлітків на сьогоднішній день поглиблює і ряд суперечностей, що виникли на суспільному рівні і продовжують діяти на родинному, освітньому і особистісному рівнях. Сюди входять: зниження рівня виховання патріотизму, яке, зокрема, обумовлене суперечністю між традиційними моральними принципами української сім'ї, її опозиції до держави і реаліями сьогодення; руйнація старих суспільних і патріотичних ідеалів і невизначеність нових; суперечність між високими вимогами до педагогів у вихованні патріотизму у дітей і відсутністю єдності виховних програм, підходами до виховання у педагогічних колективах та їхньою розмежованістю з батьками; суперечність ідеалів сучасної української сім'ї, школи і соціуму; неузгодженість між бажанням виховати особистість патріота і втратою зв'язку з народним ґрунтом; суперечності у визначенні героїв України та тлумаченням їхньої діяльності, життєвих позицій в різних регіонах України.

У патріотичному вихованні молодших підлітків особливе місце належить взаємодії з батьками. Суть такої взаємодії полягає в організації спеціальної підготовки дорослих членів сім'ї до виконання виховної функції, що зумовлює вибір напрямів роботи: педагогічна допомога в актуалізації і реалізації виховних можливостей сім'ї; визначення ролі патріотичного виховання в житті родини; аналіз системи патріотичного виховання в сім'ї; виявлення труднощів у патріотичному вихованні дітей в родині; педагогічна допомога в подоланні кризових явищ у взаєминах батьків і дітей; педагогічна робота з формування культури поведінки у молодших підлітків; використання педагогічної

діагностики у патріотичному вихованні дітей в сім'ї; педагогічна допомога в організації процесу самовдосконалення і самовиховання в сім'ї.

Різні форми роботи використовувались для поліпшення патріотичного виховання дітей у школі. Вибір форм зумовлювався кількістю вихованців. За кількістю охоплених процесом виховання школярів форми поділяються на індивідуальні, мікрогрупові, групові (колективні) і масові. Форми виховання, залежно від обраних методів виховного впливу поділяються на: вербальні (інформування, збори, лекції, конференції, усні журнали, радіогазети, круглі столи); практичні (походи, екскурсії, конкурси, ігри); наочні (шкільні музеї, кімнати і зали, галереї, виставки, тематичні стенди, шкільні газети, бюлетені, кінолекторії). Спосіб організації кожного виду діяльності потребує творчого підходу з боку педагога. При цьому слід враховувати, що одні і ті самі форми можуть стосуватися різних напрямів діяльності школярів. Порівняння ефективності різних форм свідчить, що у педагогічній практиці найбільш ефективними є індивідуальні і мікрогрупові форми завдяки можливості оперативного змінювати педагогічну тактику та умови їх проведення.

Нами також були розроблені виховні години для учнів 5-6 класів з патріотичної тематики, на яких піднімалися проблеми історії України, боротьби за її незалежність і соборність, національних символів, героїчного минулого, демократичних цінностей, добросусідства, толерантності, міжетнічної взаємодії, європейської євроінтеграції. Таким чином, виховання ціннісного ставлення особистості до свого народу, Батьківщини, держави, нації, патріотизму є нагальною потребою сучасного суспільства, що може бути реалізоване за умови взаємодії інститутів сім'ї і школи.

А. Б. Зайченко

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У ДИТЯЧОМУ ОБ'ЄДНАННІ СПРАВЕДЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ДО ОДНОЛІТКІВ

Сучасне життя за своєю природою є плинним, змінюваним, тому адекватною формою ситуативної інтерпретації світоглядних проблем і завдань, що постають перед людиною, уявними способами їх розв'язання, виступає світоглядна позиція. У ній особистість надає оцінки новим можливостям і новим ризикам, обґрунтовує свої кроки та дії в цих обставинах.

Світоглядна позиція це явище, в якому здійснюється трансформація об'єктивної дійсності в суб'єктивну реальність, яка представлена на когнітивному, емоційному та регулятивному рівнях і є відображенням смисложиттєвих ставлень і ціннісних орієнтацій особистості в її буденному житті та ситуаціях вибору. Світоглядна позиція важлива для особистості, оскільки вона допомагає вибудовувати взаємини зі світом людей, світом ідей, світом речей, допомагає збалансувати власні потреби й інтереси, потреби оточуючих людей, різних груп, навколишнього середовища, визначити власне місце у світі. Актуальність даної проблеми наукового дослідження зумовлюється не лише об'єктивною потребою підлітка бути чесним та справедливим, але й тим, що досвід справедливого ставлення до однолітків у підлітка малий і рівень культури людських взаємин нерідко недостатній.